

SORRY
PROSTĚ
LETOS
SPLAV!
ABSOLUTNÍ
VOSTUDA

SPLAV! – Sobotecký Pravidelný Lehce Avantgardní Věstník
Redakce: Lucie Frantíková, Jakub Freywald, Markéta Hájková, Antonín Handl, Silvie Mitlenerová, Jan Prokopius, Vít Prokopius, Tereza Šmejkalová, Kateřina Špičáková, Tomáš Tkáč, Eva Ullrichová, Jan Vaněk jr.

Vychází v Sobotce během 57. ročníku festivalu Šrámkova Sobotka, od 30. 6. do 7. 7. 2013. Cena 15 Kč.

Vydává občanské sdružení SPLAV!, U Studánky 5, 170 00 Praha 7, IČ 26674122.

MK ČR E 15812

splav.redakce@gmail.com

SOBOTECKÝ PRAVIDELNÝ LEHCE AVANTGARDNÍ VĚSTNÍK
ČÍSLO 7 / 6. 7. 2013 / ROČNÍK 15

Program

7.00 náměstí Míru
Třešňový jarmark

10.00 městské divadlo
Dětská dílna
vstup zdarma

11.00 městské divadlo
Líná Máňa
Divadlo Kubrt
vstupné 20,-

14.00 městské divadlo
Welcome Lenin
aneb co se v Bráníku naučíš,
v Rusku jako když najdeš
divadelní představení
vstupné 50,-

16.00 zahrada Šrámkova domu
Inženýr Vladimír
+ Vasilův Rubáš
+ Xavier Baumaxa
koncert
vstupné 150,-

Festivalový jídelníček

Pizzerie v Maštali x 11.00–13.00 x 17.30–19.00 x 80,-

Oběd:

Žampionová polévka

1. Hovězí kostky na kmíně, rýže
2. Segedínský guláš, houskový knedlík

Ze života loutek

„Hadi! Koně! Hadi!! Koně!!“ ... poslouchám to po odpoledních na zahradě pořád. Dnes dopoledne se dozvíme, co to má znamenat. Sobotecké dětské herce předchází dobrá pověst, vyplatí se kvůli tomu i vstát na desátou.

Inženýr Vasil Baumaxa. Zábava, zpěv a tanec, ejaja, hopsasa. A tímto prohlásíme 57. Šrámkovu Sobotku za ukončenou...

Chtěl bych tě potkati

Poezie x Tereza Šmejkalová

Chtěl bych tě potkati... znovu
To už mi snad bude stát
Vzal bych tě k Šrámkovu rovu
Protože tam to mám rád x

Přiznání ze Sobotky

Jedním z hlavních důvodů, proč jezdím na Sobotku, je nakládaný hermelín z okýnka na zahradě Šrámkova domu.

Ja bych ji vojel, kdybych vedel, ze to nikomu nerekne.

Včera jsem zase nachcal do kašny.

Od té doby, co jsem přestal chodit na večer dílen, mívám ze Sobotky tak nějak celkově lepší dojem.

Nemůžu se rozhodnout, jestli je víc sexy Anička, nebo Žofka (pod zákonem) Buchalová :(

Utajený redaktor *Splav!u*

Sudičky

Oproti minulým letům opět poklesl věkový průměr návštěvníků dílny, jak na začátku pořadu poznamenala sama Hanka Kofránková. Nabízí se tak otázka, zda by se s proměnou složení účinkujících nemohlo změnit i zavedené místo a pořad by se nemohl konat v prostředí k tomu lépe uzpůsobeném, než je malý sál sobotecké sokolovny. Jednoduché dramaturgii sice tento prostor stačí, ale tu správnou kulturní atmosféru je v něm poněkud těžké vytvořit – a kvalita a ambice tohoto představení už jsou přece jen prostorem zbytečně spoutané.

✕

✕

Erekece ducha vrací úder!

✕

Latté

Poezie ✕ Ivo Harák

Právě teď: když padá
pěna do podloubí
z dávno dopitých káv

je vítr: jako splav
syčí pod ní slova
popel, podkost a páv

jen znaky znaků, znave-
ný měsíc, klouby
ze schnoucích stébel trav ✕

Tímto prohlašuji 15. ročník *Splav!u* za vyda(ře)ný

Úvodník ✕ Jan Vaněk jr.

Když jsem začínal bohemistický rozum brát, nikdy jsem nemohl pochopit, proč v *Revolver Revue* vzbuzuje takové opovržení sousloví „literární provoz“. Po uplynulých sedmi číslech (jiné způsoby měření času pro mě ztratily význam) už je mi to jasnější. Zrovna tak teď mnohem niterněji procituji Topolovo „A dělaj nesmysly, provozujou pikle, překračují zákon. Po nocích, za tmy. Máme spoustu práce, věř mi. [...] Dohlídni teda na ně. Zastav tmářství. Konečně to zastavit, utnout zlu tipec, to je naše noční práce. Chápeš, soudruhu?“

Každý mrak má samozřejmě stříbrnou obrubu, a kdo nikdy nebojoval s uzávěrkou tak dlouho, že už nemělo smysl chodit si lehnout, nevíval krásný nový letní den na náměstí, nekoukal, jak celá Sobotka vstává a z dodávky se vykládá pekařova noční přepravka, plná čerstvě napečených rohlíčků, nedobýval se dlouho marně na majitele klíčů (já z těch aluzí nevyjdu!), neosvojoval si za pochodu oboustranný barevný tisk s kompletováním paré, nerval z tiskárny zaseklé papíry a neprodával ještě teplé číslo v Maštali, cítil se v obležení dychtivých snídajících jak ve *Vrchní, prchni!*, aby si vzápětí připomněl i finální scénu filmu při úprku s novou dávkou ke spořitelně, by tam byl před začátkem první přednášky, ten o hodně přišel; na těch pár chvil jsem se cítil zase mladý – a vem čert, že zanedlouho jsem se cítil na umření a ještě po odpoledním šlofičku jako zombie. (Toto souvětí věnuji všem asi třem fanynkám, které jsem na Sobotce získal; pokud máte sokyně v dílnách jiných lektorů, můžete je jím zkusit zadávat.)

Kdyby se redakční dílna letos nekonala poprvé, kdyby se přihlásilo aspoň o dva tři lidi víc, kdyby nám tolik času nezabíralo pouhé úsilí naplnit číslo materiálem, kdybych se býval v předchozím týdnu vyspal do zásoby, kdyby, kdyby... pak by jistě *Splav!* vypadal jinak, a líbil by se víc – svým čtenářům i tvůrcům. Ale co naplat. Psal o tom už Vít ve 4. čísle: Šrámkova Sobotka prochází nemalými změnami a letos byla trochu nejistě rozkročena mezi minulostí a budoucností. Rozumím těm, kterým se to nelíbí a dali by přednost udržování a dílčí evoluci podoby, na kterou rádi vzpomínají, ať je jim dvaapadesát nebo pětadvacet; sám jsem také čím dál konzervativnější. Jenže jiné cesty prostě není: změnit se, nebo zahynout.

Rád bych tu uvedl hlavní závěry, které si z uplynulého týdne odnáším – ne jako (sebe)kritiku ani omluvu, ale jako doporučení pro naše následníky.

Nejmenovaný organizátor shrnul kýžený ideál slovy „udělat Šrámkovu Sobotku sexy“ a panuje shoda, že BarCamp k tomu slibně nakročil (viz i Terezín úvodník ve 3. čísle). V budoucnu by bylo žádoucí sblížit tuto novinku s tradičním festivalem, aby se neodehrávala jaksi vedle a mimo něj a aby se obě publika více překryla. Zcela nezbytné pak bude zároveň zúžit „digitální propast“ mezi internetovou, resp. sociálně-mediální prezentací ŠS, a „starým médiem“ (nastojte, už patnáct let!), které představuje tištěný *Splav!* – ať personálně, nebo jen „nastavením procesů“ (hipsteři používají spíše výraz workflow). Program vyhlášený v prvním čísle nebyl naplněn nejvíc právě v tom volání po dialogu a otevřenosti. Nyní jsem zas o něco přesvědčenější, že na letním festivalu zvláště ti mladší nebudou sepisovat reakce, jaké se posílávaly do časopisů v minulých stoletích; bude tedy nutno napojit se alespoň na ty neformální diskuse, které se odehrávaly online (jako že jich letos také nebylo mnoho), a nevyčerpat všechny síly snahou podat z každého programu klasickou reportáž, která jako by vypadla z prvního ročníku. O tom, že bychom na některé akce rovnou přinesli dva doplňující se pohledy, jsme při personálním (pod)stavu redakce už mohli jen snít.

Last but not least si dovoluji předložit k úvaze zavedení funkce redakčního diktátora nebo alespoň libera, který by nebyl vydan napospas zdejší pravopisným fašistkám. (*Kurzůvy, moje kurzůvy!* – Ale teď vážně: málokdy má člověk štěstí na tak po-

zorné a fundované čtenářky; za každou chybu, která ve spěchu a zmatku pronikla do tisku, vychytaly mnohonásobek horších. Loučím se s nimi Eisnerovým pukrlem „Milostivá, kořím se vašim rozkošným emendacím!“)

Vždycky jsem tvrdil, že kvalita periodika se pozná podle jeho rubriky oprav – *Splav!* neměl žádnou, hanba (mi). Alespoň pro budoucí generace zde budiž přiznání, že většinový názor diváků na zahajovací představení *Odechzení* od DS DK Krupka byl přesně opačný než názor recenzentky a ostatních členů redakce, kteří je zhlédli. Trapným opomenutím vypadl z reportáže o BarCampu na poslední chvíli zaskakující Dušan „Yuh“ Janovský; jeho prezentace o psaní obyčejným jazykem oproti vysokému stylu přecházejícímu do škrobenosti byla tak mile bezprostřední jako většina jeho aktivit. Dlužím omluvu památce Františka Halase, již jsem urazil zkreslenou citací (paměť je prevít). A zejména je mi kát se za to, že jsem ve čtvrtek zaspal čtení Ivany Myškové, zcela zapomenuv, že jsem se předchozí večer dral psát z něj reportáž. (Ale všechno zlé je opět k něčemu dobré: ušetřili jsme tak spoustu místa v časopise i stín, který mohl padnout na naše přátelství.)

Skončím poděkováním, a rozhodně ne proto, že se to na závěr sluší. Kdybych to zkusil jmenovitě, zaručeně bych spoustu lidí vynechal, tak co nejobecněji: nechám-li stranou naše rodiny a sponzory, kteří laskavě přispěli na výrobu *Splavu*, děkuji všem, kdo na něm pracovali. Za celou redakci děkuji organizátorům Šrámkovy Sobotky, děkuji dámám z Íčka, kterým jsme překáželi při odbavování turistů. A děkuji vám, čtenářům, kteří jste *Splav!* podpořili tím, že jste si ho koupili, poslali jste příspěvek, přiznání, aspoň jste nám řekli svůj názor – nebo jste naopak spolkli první nával vzteku a nestříleli na pianistu, který dělal, co mohl. Díky všem, pěkný zbytek festivalu, šťastnou cestu domů a kéž se za rok zase v Sobotce všichni sejdem, ať už v jakékoli roli.

Tímto prohlašuji stálé přípravné zasedání redakční rady *Splavu* ročník 2014 za zahájené. ✕

Odborně znevtipněný humor

Rozhovor ✕ Káťa Špičáková

Marie Čechová je legendou bohemistiky i metodologie výuky českého jazyka. Vedle úctyhodného množství studií se věnovala také teorii humoru. Svůj výzkum na téma „Humor v řeči, řeč v humoru“ prezentovala včera v sále spořitelny. Po téměř třiceti letech se tak vrátila na festival, na jehož organizaci se kdysi podílela.

Přednášku měla připravenou přehledně a srozumitelně. Různé druhy a vrstvy humoru dokládala srozumitelnými příklady z běžného života. Kdo ale čekal „řachandu“, musel odejít z přednášky nespokojen. Slovy Čechové „něco jiného je mít smysl pro humor a být humorný“; stejně tak je rozdíl mezi zkoumáním humoru a jeho ctěním. Jak se zkoumá humor, na to jsem se Marie Čechové zeptala.

Jak jste se k tomuto tématu dostala?

Začala jsem v roce 2000, když vyhlásila univerzita v Opole konferenci na téma „Humor a styl“. Po konferenci jsem ve výzkumu pokračovala, protože jsem vydávala učebnice pro střední školy, a zdálo se mi, že právě pro komunikaci ve škole je mimo jiné důležitý humor. A ještě později na téma humoru v pedagogické komunikaci jsem sbírala materiál spolu se svou diplomantkou, která mi poskytovala záznamy z hospitací. Teď už se tím nezabývám.

jiné naopak zcela rezignovaly, pak je ale potřeba se zeptat, k čemu je vlastně jednotící téma celého festivalu. Snad byl letošní náročný smích předzvěstí příštího ročníku, jehož téma se bude jistě točit okolo snesitelné lehkosti tragédie. Třeba o tom, jak se protrhne splav a vyplaví Šolcárnu.

Bambini di Šlupka

A v roce 2015 čekaťme katarzi. ✕

Ať žije nonsens!

Recenze ✕ Vít Prokopius

Kdo včera večer nenavštívil závěrečné představení učitelské dílny, přišel dle mého názoru o jeden z vrcholů programu letošního Šrámkovy Sobotky. Režisérka Hana Kofránková se svými svěřenci připravila pásmo z básní a krátkých próz Emanuela Frynty (jeho doprovodné grafiky byly promítány na zeď), kterým pečlivý přednes účinkujících děl čest. Vynikla tak autorova brilantní práce s jazykem i smysl pro absurdní humor a publikum reagovalo vděčně smíchem i potleskem takřka po každém výstupu.

Příprava na vystoupení

Krátká vsuvka ze vzpomínek pozůstalých před posledním humorným výstupem, která se týkala neochoty nakladatelů Fryntovo dílo vydávat a jeho následných depresí a pálení vlastních rukopisů, prudce změnila náladu v sále a celému představení dodala hloubku. Z veselého představení na páteční večer se tak stalo vkusné připomenutí památky umělce, který by letos oslavil devadesáté narozeniny: narodil se 23. ledna 1923, v den úmrtí Jaroslava Haška, čímž se i letošní ročník festivalu mile uzavřel.

poodhalily skutečnou povahu této organizace, která se snaží rozzářenými dětskými tvářemi přesvědčit o své nevinosti. Nenechme se mýlit, skutečnost je mnohem děsivější, než se zdá, a kapka krve v levém koutku úst Anny Buchalové naše podezření jen potvrzuje. Dětská dílna i přes svůj morbidní obsah plně dostala zaměření festivalu. Jasně se ukázalo, že většina z nás považuje smrt za nejvtipnější moment celého života.

Následující představení dílny tvůrčího psaní doplatilo na dramaturgickou nepřipravenost – začít přednášet během doznívajícího potlesku znamená dobrovolně se odsoudit k zapomnění. Výsledný dojem: žádný. Vzpomínky: žádné.

Vendula Holčáková

Někdy je ovšem lepší nula nežli minus. Oproti dětské spontánnosti tím spíše vynikla upachtěnost dospělých. Koláž hraných a čtených textů v dílně „směrem k divadlu“ měla být nejspíš vtipná. Nebyla. Chyběla jí přehlednost, jasná linka i pointa, bez které se humor jednoduše dělat nedá. Nadšení (některých) účinkujících dokáže zachránit mnohé, ale jednotlivé herecké výkony se neprotínaly, a koláž proto zůstala pouhou směsicí textů bez přidané hodnoty. I přes vědomí toho, že týden je opravdu, opravdu krátká doba, se nešlo ubránit dojmu, že se nacházíme na produkci podobné besídce základní umělecké školy.

Naštěstí přišla pauza, čerstvý vzduch z otevřených oken a poté i pěvecký sbor Bambini di Šlupka. Recitace střídáné zpěvem vyvolávaly ve tvářích diváků (obvykle starší generace) dojetí, nadšení i obdiv. Jen chlapec sedící u okna pomalu usínal. Při každém potlesku sebou trhl a jeho kradmý pohled na dominantní matku obsahoval nevyřčenou otázku. Jeho devítiletá duše nebyla ještě schopna ocenit, že mezi mluvícími i pějícími postavami se našly takové, při jejichž přednesu člověku stačilo zavřít oči, vytěsnit myšlenky na pivo s uzeným a nechat na sebe působit jen podmanivou sílu slov.

Dostát požadavku humornosti je obtížnější, než si myslet leckterý antický dramatik. Některé z dílen se o to pokoušely,

Jak se vědecky zkoumá humor?

Dá se zkoumat tak, že mluvíte s respondenty a na těch zkoumáte, jak chápou některé výroky, co považují za humorné a nehumorné, a to jak z hlediska produktora, tak i adresáta humoru. Musíte mít také nastudovanou odbornou literaturu, abyste se jich ptali kvalifikovaně.

Marie Čechová

Existuje něco jako podstata humoru?

(smích) Objektivně lze říci, co to humor zhruba je, ale jen zhruba. Slovníky obsahují heslo humor, které bývá vymezováno velmi vágně. Vedle humoru uvádějí termíny jako komika, ironie, vtip, smích a další. Ty pojmy ale nesmíte otrocky přebírat, spíš je srovnávat a hledat mezi nimi nějaké vztahy.

Co znamená „mít smysl pro humor“? Je to vlastnost přisouzená okolím?

No ano, většinou to o vás někdo řekne. Samozřejmě máte i nějaké mínění o sobě a o tom, jestli humor vnímáte nebo ne. Něco jiného je ovšem mít smysl pro humor a být humorný.

Odkud pramení humor?

(smích) Asi z psychologie člověka. Je to chuť ukázat jiným, jaký já jsem, jaký umím být. Prokázat vlastnost, která je označována jako humornost nebo vtipnost.

Je nutné mít pro humor nějaké předpoklady, nebo je to osvojená vlastnost?

Možná tam fungují dispozice, ale spíš se humor získává výchovou v rodině už od raného dětství. Tím jsem se ale blíže nezabývala.

Je humor vlastnost vázaná na generační zkušenost?

Nepochybně generační zkušenost hraje svou roli. Každá generace vyrůstá z určitého podhoubí a k tomu patří i humor, vtipy, anekdoty a humorná literatura. Všechny generace žijí v určité komunikační situaci a ta je ovlivňuje. Říká vám ještě něco Jirotkův humor? (Ano.) Tak to jste buď bohemistka, nebo se pohybujete v kulturní oblasti. Ale možná že vašim vrstevníkům žijícím mimo kulturní sféru už to neříká nic.

Vidíte v humoru za posledních padesát let nějaký posun, který by byl právě spjatý s tou generační zkušeností?

Rozhodně, dnes běžní adresáti oceňují spíše vtipy zhrubělé.

Je to opravdu trend současný?

Historii humoru jsem nestudovala. Ale nepochybně tu budou různé vlny, kdy se střídá zhrubění a zjemnění mravů a komunikace.

Ve své přednášce jste akcentovala zejména humor laskavý. Oslovuje vás satira?

Pokud je to satira, která někoho deptá a je sžíravá a zlá, pak jsem na rozpacích, jestli ještě k humoru patří. Ale to je mé osobní stanovisko. Politická satira je legitimní způsob, jak

něco pranýřovat nebo zlepšovat, pokud nechcete někoho zničit.

Jaký typ humoru máte ráda? A od koho takový humor slýcháte nejčastěji?

Mám ráda jemný humor. Takový měli třeba mí dnes už zemřelí kolegové Vlastimil Styblík a Karel Oliva. Z televizních moderátorů a – nechci říct bavičů – konferenciérů byli myslím velice humánně humorní Miroslav Horníček, Jiří Grossman, Miloslav Šimek, Luděk Nekuda.

Mluvila jste o hrubnutí humoru. Setkáváte se svým oblíbeným typem humoru i u dnešní mladé generace?

To víte, že ano, třeba u svých žáků. Alespoň část mladé generace je laskavá, například studenti na finále Olympiády v českém jazyce, z kterého jsem se právě vrátila. ✕

3D vtipy aneb Tolik smíchu a tak málo slov

Reportáž ✕ Eva Ullrichová

Přednáška a seminář Jazykový obraz světa českých neslyšících se od ostatních soboteckých přednášek zásadně lišila – obešla se totiž beze slov.

Radka Faltínová, tlumočnice českého znakového jazyka a vyučující na oboru Čeština v komunikaci neslyšících na Filozofické fakultě UK, nám jako překvapení představila neslyšícího moderátora zpráv Sergeje Josefa Bovkuna a svůj pořad pojala jako dialog v českém znakovém jazyce. Publiku jej tlumočili Fedor Krajčík a Petr Pánek.

Hlavní část přenášky byla věnována vyvracení mýtů o jazyce a světě neslyšících. Znakový jazyk je založen na vizuálních vjelech, důležitou roli v něm hrají gesta, mimika a také doteky – jde o „3D jazyk“. Samozřejmě není o nic chudší než mluvený jazyk, může jej naopak ještě předhonit: vizuálně-motorické jazyky jsou simultánní a mnohdy umožňují rychlejší komunikaci než běžná, lineární čeština, jak jsme ostatně mohli pozorovat na tlumočnicích, kteří místy nestačili tempu debaty.

Sergej Bovkun

Sergej Bovkun působil velmi sympaticky a nenuceně, měl zjevně výřečnou náladu a neformálně si ze „slyšounů“ dělal legraci. Vysvětlil, proč není možné zaměňovat český znakový jazyk s pantomimou (jež využívá celé tělo a nemá jazykové znaky) ani se znakovou češtinou (umělým systémem kopírujícím strukturu mluveného jazyka). Rovněž nepoužíváme místo termínu „neslyšící“ pejorativně vnímaná pojmenování „hluší“, nebo dokonce „hluchoněmí“.

Byli jsme ujištěni, že neslyšící nekoušou, čistí si zuby, také si rádi zajdou na kafe a popovídají si. Mohou na sebe volat (třeba rozsvícením světla), mohou se vyjadřovat abstraktně, nemají

Od kolegů splav!áků, kteří čtení navštívili, jsem vyslechla dvě hodnocení: jeden pobyl sedm minut, druhý hájil Jíchovo čtení jako solidní výplň mezi dnem jednoho a pěnou druhého piva. Chvillemi jsem naslouchala reakcím publika – paní učitelky se bavily dobře, ostatně Jícha šikovně vybral texty ze středoškolského prostředí, kde se dobře vyzná. Ke skládání písniček jej motivovala potřeba nějak potrestat studenty ve století, kdy jsou fyzické tresty zakázané. Možná jde tedy o generační záležitost, možná my ve *Splav!u* a na fildě patříme ke generaci a sociální skupině, která je cynická a nebere si servítky, vysmívá se všemu včetně „srozumitelismu“ (Jíchovo označení vlastního žánru) a nechápe sympatický a jazykově vynalézavý humor. Budiž. Ale trvám na tom, že doslovnost a využívání každé skulinky pro vtíp není ta pravá cesta pro autora humoristických knížek, chce-li jimi doopravdy a kvalitně bavit a nestat se trapaslíkem. ✕

Dílny plné smrti, pštrosů a blues

Recenze ✕ Zdeněk Ježek

Ach Fráňo, čas neúprosně běží, z tvých kostí již maso opadá, což značí nevyhnutelnou skutečnost: blíží se večer dílen. Stejně jako každý rok se na sklonku dnešního dne má představit to nejlepší, co zdejší sešerešlá zákoutí ukrývají. Týdenní úsilí se zhmotní v monolit vrcholné umělecké extáze. Opravdu?

Účastníci dětské dílny

Omšelá prkna pódia v sálu spořitelny byla nejprve vystavena dupotu účastníků dětské dílny. (Generické maskulinum zde možná není na místě, protože průběh celého večera nenabídl mužů zrovna přehršel – proč se vlastně chlapcům do Českého ráje nechce?) Tři temné příběhy plné nečekaných úmrtí

Možná přijde i trapaslík

Recenze x Silvie Miltnerová

Píchejte, rejpejte, pusťte si pusu na špacír, rozvířte stojaté vody, žádali mě a se mnou celou redakci kamarádi s krvelačným leskem v očích na zahradě či před cukrárnou. S úsměvem jsem odpovídala, že nám vstřícný šéfredaktor nechává volnou ruku při výběru pořadů, takže si vyberu, co mě zajímá, ono se to pak povede, já napíšu pozitivní článek a aspoň si nenadělám žluč. Jenže člověk se taky pokaždé netrefí.

Jan Jícha, někdejší starší spolužák Lukáše Novosada z pražské bohemistiky, se „bez výraznějšího vlastního přičinění“ stal gymnaziálním učitelem češtiny. Kromě toho hraje na kytaru a publikuje básně, povídky, autobiografické i humoristické knížky. Na webových stránkách www.honzajicha.cz se můžeme dočíst o všech jeho knihách (předposlední sbírku *Průsvih v Lurdách* mu vydal dokonce Torst) i dalším díle; sám Jícha vysvětlil, že jeho travové zelený web slouží mimo jiné jako odpadní koš pro nezařaditelné texty. Kromě nich se zde nalézá seznam doporučené literatury o makrobiotice, deník z momentálního pedagogického působení u krajanů v srbském Banátu, fotografie všech tří dětí (včetně obnažených, uť) či recept na palačinky pečené na bukovém dřevě. Mezi barevnými fonty všeho druhu se dá najít také nečekaně populární písnička, kterou Jícha složil na podporu Karla Schwarzenberga během prezidentské kampaně, a mnoho dalšího materiálu. Zde se také dočtete o trapaslících, jejichž příběhy zatím vydaly na úctyhodných osmadvacet kapitol.

Jan Jícha

Konferenciér Lukáš v přátelském úvodu vzpomenu poznámku profesora Oldřicha Uličného shrnující Jíchova veřejná vystoupení: „buď to přežene a pak to bude nesnesitelný, i když to bude vtipný, nebo to vyjde“. Tento citát bohužel následující vystoupení přesně vystihl – platilo spíše to první. Pro začátek jsme si poslechli několik hesel z *Etymonologického slovníku*, inovativně přistupujícího k původu vybraných českých slov. Pro tento druh humoru asi autor musí disponovat ještě zvláštním talentem podřazeným klasické vtipnosti, aby udržel nasazenou latku v celém slovníku, formě z podstaty nezáživné. Nicméně například heslo „čoudit“ (vzniklo na Slovensku během potravinové krize, kdy domkáři neměli co hodit na gril a pouze vyhladověle pozorovali stoupající dým) pobavilo.

Nejsvětější chvilkou čtení byl asi úryvek z povídky *Výhrál jsem v Risku!*, „samizdatu i bibliofilie“. Líbily se mi i básně, na které došlo na konci, aspoň dokud se nezačaly překlápět do košilaté doslovnosti. Básním by ale prospělo, kdyby je autor četl civilnějším tónem. Jestliže jsou vtipné, zafunguje text sám o sobě, v opačném případě žádná přehnaná mimika nepomůže. Ne že by Jícha, vystudovaný češtinář, naprosto nezvládal pointy; v povídce označené jako sci-fi se mu povedla vtipná hříčka s hurikánem Katrina, to zase ano. Jenže všechno ostatní byl proud předvídatelných žertíků. Chápu, že dramaturgové festivalu nepřipravili Jíchovi dvakrát pohodlnou půdu, když už v anotaci slibovali zábavný odpolední program. Lepší se mi zdá suše uvést „autorské čtení“ a dovolit autorovi, aby příjemně překvapil.

mezinárodní jazyk, ale mají dialekty v rámci českého znakového jazyka (i oni rozlišují „tramvaj“ a „šalinu“). Neslyšící děti žvatlají a i někteří z dospělých mohou trpět vadou řeči (třeba koktáním). Neslyšící si dokonce dokážou vychutnat koncert vážné hudby – zprostředkují jim její tlumočníci – a pocho-pitelně mají vlastní storytelling, poezii i humor. Závěr přednášky zpestřil Bovkun právě vyprávěním vtipů ve znakovém jazyce. Zafungovaly skvěle a byly oceněny vydatným máváním (tj. potleskem).

Kdo se včera odpoledne nepřišel posadit do sympatické společnosti na zahradě Šrámkova domu, o hodně přišel. Od ostatních přednášek se tato lišila nejen formou, ale i publikem – dorazila především mladší část návštěvníků Šrámkovy Sobotky. Radka Faltínová místo suchého výkladu nechala povídat přímo neslyšícího – přednáška tak byla opravdu interaktivní a názorná. Pořad byl výborně zkomponován, Faltínová usměrňovala diskusi vhodně kladenými dotazy a postarala se o uvolněný kontakt s posluchači (diváky). Velký hold patří také pohotovým tlumočnickům. Dvouhodinové převádění mezi dvěma tak odlišnými jazykovými systémy musí být nesmírně náročné. x

Všechna písmena duhy

Recenze x Lucie Frantíková

Přednáška Mgr. Jana Chromého, Ph.D. o synestézii se konala v základní škole, protože na ni bylo zapotřebí počítačů. I tak si na ni našlo cestu asi dvacet lidí.

Synestézie představuje způsob vnímání, kdy určitý vjem vyvolává vjem jiný, který není reálně přítomen – synestetik například vidí písmena a číslice barevně. Tyto asociace jsou automatické a nelze je vůlí vypnout. Současné teorie praví, že v průběhu života zůstávají neměnné. Písmeno K tedy bude vždy tmavozelené. Ale pozor, jiný synestetik může K vidět žlutě.

Chromý se zaměřil na synestézii českých mluvčích, kterým se věnuje ve svém výzkumu, jehož výsledky ještě nebyly zveřejněny. Pro lepší srovnání se zmínil i o mluvčích anglických a německých, o nichž již byla publikována řada studií. Nejzajímavější z nich předpokládá určitý vzorec pro přiřazování barev písmenům, který se zakládá na frekvenci jejich výskytu. To znamená, že například běžná písmena jako A, E, K nebo S mají nejčastěji „obyčejné“ barvy jako červenou, zelenou, modrou ap. Jiná studie ale dokazuje, že čeští synestetici četností barev a písmen ovlivnění nejsou.

Synestetik může písmeno nebo číslici vidět barevně buď uvnitř své mysli, nebo v prostoru před sebou, žádná přesná pravidla pro to zjevně neexistují. V obou případech si ale zároveň uvědomuje barvu, kterou je text před ním psaný, což občas může vést k nepříjemným pocitům (Jak může být písmeno Z napsáno červeně, když je měděně zlaté?).

Po skončení přednášky mohli zájemci v krátkém testu zjistit, jestli synestézii mají, či nikoliv. Test spočívá v přiřazování barev písmenům, která se v průběhu testu náhodně opakují. Synestetik dá konkrétnímu písmenu pokaždé stejnou barvu, což jiní lidé nedokážou. Otestovat se můžete i vy, a to na adrese www.synesthete.org. x

